

OLULISEMAD TEGEVUSED KULTUURIMINISTEERIUMI 2021. AASTA TÖÖPLAANIS

Kultuuri valdkondliku arengukava aastani 2030 koostamine

2018. aastal alustas Kultuuriministeerium uue kultuuri valdkonna alusdokumendi koostamist. Esialgse plaani kohaselt pidi uus alusdokument „Kultuuripoliitika põhialused aastani 2030“ valmima 2020. aastal. Seoses riigi pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ eelnõu valmimisega ning muutustega riigi strateegilise planeerimise korraldamisel koostab Kultuuriministeerium Vabariigi Valitsuses kinnitatava kultuuri valdkondliku arengukava. Arengukava on eri valdkondade eesmärges detailsem. Sihttasemed ja mõõdikud võimaldavad seatud sihtideni jõudmist hiljem selgemalt hinnata.

2018.–2019. aastal koguti sisendit kultuuripoliitika visiooni ja uute eesmärkide loomiseks. 2020. aastal toimusid valdkondlikud kohtumised ning 2021. aasta alguses konsultatsioonid jätkuvad. Plaani kohaselt on uue alusdokumendi eelnõu kavas valitsusele heakskiitmiseks esitada 2021. aasta esimeses pooles.

2021. aastal koostatakse ka seni kehtinud strateegiadokumendi „Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020“ lõpparuanne, mis vaatlaks perioodi 2014–2020 ja mille raames tehakse lõpphindamine.

Valdkondliku strateegiadokumendi „Sidusa Eesti arengukava 2021–2030“ koostamine

Kultuuriministri, välisministri ja siseministrikoostöös koostatakse ühiselt juhitud arengudokument, milles seatakse eesmärges ja kujundatakse poliitikat kodanikuühiskonna, üleilmse eestluse, rahvastikuarvestuse ning kohanemise ja lõimumise valdkondades. Arengukava eelnõu on kavas Vabariigi Valitsusele esitada 2021. aasta esimeses pooles.

Samuti koostatakse I poolaastal seni kehtinud lõimumise valdkonna arengukava „Lõimuv Eesti 2020“ lõpparuanne, mille eesmärk on anda ülevaade lõimumiskava eesmärkide ja mõõdikute täitmisest ning olulisematest poliitikamuudatustest ja meetmetest perioodil 2014–2020.

Koostatakse analüüs kultuurikiirendi loomiseks

Kultuurikiirendi on rahastu, mille eesmärk on stimuleerida kultuurikorraldajate, organisatsioonide ja loomeettevõtjate arenguhüppeid ning innovatsiooni kultuurivaldkonnas, kaasates selleks avalikule rahale lisaks ka erakapitali. Näeme kultuurikiirendi prioriteetidena ettevõtmisi, mis panustavad rohe- või digipöördesse, aga ka laiemalt innovatsiooni. Kultuuriministeerium esitab Vabariigi Valitsusele analüüsi ja ettepanekud rahastu loomiseks 2021. aasta teises pooles. Rahastu rakendamise aeg sõltub riigieelarve võimalustest.

Koostatakse analüüs kultuurirahastu loomiseks

Õpilaste võimalused muuseumitundi, näitusele, teatrisse ja kontserdile jõudmisel sõltuvad praegu õpetajate ja koolijuhtide huvist ja motivatsioonist ning lapsevanemate majanduslikust olukorrast. Küsitlused näitavad, et õppekäigud on juhuslikud, ei ole osa formaalharidusest ning ei ole süsteemselt integreeritud õppeaasta raames toimuvasse õppetöösse.

Kultuuriministeerium esitab Vabariigi Valitsusele analüüsi ja ettepanekud kultuurirahastu loomiseks 2021. aasta esimeses pooles. Kultuurirahastu eesmärk on, et iga põhikooliõpilane saaks käia igal õppeaastal 1–2 muuseumitunnis, 1–2 kontserdil, 1–2 teatrietendusel, ühel kunstinäitusel ja ühel kinoseansil, et arendada nii riikliku õppekavaga ettenähtud ainepädevusi kui ka aidata kasvada loovateks ja mitmekülgseteks isiksusteks. Rahastu rakendamise aeg sõltub riigieelarve võimalustest.

Kultuurivaldkonna teadus- ja arendustegevuse meetme ettevalmistamine

Ministeerium töötab välja Eesti humanitaarteaduste, sh kultuuri- ja loomevaldkondade teadus- ja arendusprogrammi. Programmi eesmärk on tugevdada Eesti teadus- ja arendustegevusi eesti keele, kultuuri ja ajaloo uurimisel ning populariseerida vastavaid uurimistulemusi. Programmi tulemusena valmivad tiptaseme uuringud, mis aitavad mõtestada Eesti ühiskonna ja riigi kestlikkust.

2021. aastal on kavas välja töötada teadusmeetme täpsem sisu, tingimused ja rakendusaktid, mille alusel tegevuste elluviimist alustada.¹

Euroopa Liidu 2021–2027 uue finantsperioodi loomemajanduse arendamise meetme väljatöötamine ja käivitamise ettevalmistamine

Meetme eesmärk on tõsta kultuuri- ja loomesektoris tegutsevate ettevõtjate ja organisatsioonide ettevõtlus- ja juhtimissuutlikkust, rahvusvahelist konkurentsivõimet ning suurendada sektori innovatsioonivõimekust ja valmisolekut erainvesteeringute kaasamiseks. Peamine sihtgrupp on kasvuvõimelised väike- ja keskmise suurusega ettevõtted. Rahvusvahelist koostööd ja ekspordivõimekuse kasvu soodustatakse muu hulgas piirkondlike ja valdkondlike arenduskeskuste kaudu ning toetatakse osalemist rahvusvahelistes võrgustikes ja ärisündmustel. Kultuuri- ja loomesektoris ning teiste sektorite koostööd edendatakse ühisprogrammide ja -projektide toetamise kaudu.

2021. aastal töötab Kultuuriministeerium välja toetuse andmise tingimused ning meede on planeeritud avanema 2022. aasta algusest.

¹ Rohkem infot: <https://kul.ee/humanitaarteaduste-ta-programm>

Euroopa kultuuripealinna 2024 ettevalmistustele kaasaaitamine

Euroopa kultuuripealinna Tartu 2024 tulemusel suureneb Tartu, Lõuna-Eesti ja kogu riigi kultuurivaldkonna võimaluste rahvusvaheline tuntus ja kättesaadavus. Lisaks kultuurivaldkonnale toetavad kultuuripealinna staatus, ettevalmistusperiood ja tiitliaasta tegevused majandust ja turismi ning võimendavad teisi valdkondi. Riik toetab Kultuuriministeeriumi kaudu kultuuripealinna programmi ettevalmistusi ja korraldamist ning aitab koostöös partneritega kaasa kultuuripealinna rahvusvahelise haarde ja mõju suurenemisele.

KUNSTID

Etendusasetuse seaduse muutmise seaduse väljatöötamine

Jätkub etendusasetuse seaduse muutmine, sest kehtiv seadus ei ole enam heas kooskõlas teatrivaldkonnas aastate jooksul toimunud muutustega.

Muudetav seadus peab kõigile valdkonna asutustele looma selguse, et kuidas, miks, millele ja millises mahus saab toetusi taotleda. Muutmise käigus korrastatakse etendusasetuste rahastamissüsteemi, uuendatakse uusi asutuste toimimisprotsesse silmas pidades seadusesätteid ning viiakse kooskõlla teiste seadustega. Lisaks tuleb üle vaadata kogu esituskunsti valdkonna teoste säilitamine.

Seaduse muutmise eelnõu on kavas valitsusele esitada 2021. aasta juunis.

Meediateenuste seaduse muutmise seaduse menetlusele kaasaaitamine

Euroopa Liidus lõppes 6. novembril 2018 enam kui kaks ja pool aastat väldanud protsess audiovisuaalmeedia teenuste direktiivi uuendamiseks. Direktiiv ajakohastab Euroopa audiovisuaalmeedia teenuste regulatsioone, lähtudes turul toimunud muudatustest, säilitades samas direktiivikeskse „asukohamaa“ põhimõtte. Selle kohaselt peab meediateenuste osutaja lähtuma üldreeglina vaid ühe riigi ehk oma asukohamaa õigusest, mitte kõigi liikmesriikide õigusest, kus ta meediateenust osutab.

Direktiiv muudab meediateenuste osutajatele ehk teleringhäälingutele ja tellitavate teenuste pakkujatele reklaami osutamise reeglid senisest paindlikumaks ning täpsustab kohaldatava õiguse kriteeriume. Lisaks loob direktiiv eraldi reeglistiku videote jagamise platvormidele (Youtube jt), tugevdab alaealiste kaitset neid kahjustava sisu eest, aitab senisest enam edendada Euroopa audiovisuaalseid töid ning loob õigusliku raamistiku meediateenuste regulaatorasutuste toimimiseks.

Eesti oli kohustatud direktiivi oma riigisissesse õigusesse üle võtma 21 kuu jooksul direktiivi jõustumisest ehk 2020. aasta septembriks. Seadust menetletakse Riigikogus 2021. aasta esimesel poolel.

Kunstide valdkonna uuringud ja statistikakontseptsiooni väljatöötamine

Kunstide valdkonna poliitika paremaks teadmispõhiseks kujundamiseks tehakse valdkondadeüleised uuringud „Vabakutselised loovisikud, nende majandusliku toimetuleku mudelid ja sotsiaalsete garantiide kättesaadavus“ ja „Loomevaldkondade kestlikkus“ ning töötatakse välja statistikakontseptsioon, mis toetaks kultuuri arengukava elluviimist. Uuringutes analüüsitakse loomevaldkondade kui ökosüsteemi toimeahelaid ja toimetulekumudeleid, asjakohaseid rahastusmeetmeid ja valdkondade juhtimist ning antakse hinnang poliitikameetmete toimivusele. Uuringute tegemisel võetakse arvesse loomevaldkondade muutuvat olemust, sh interdistsiplinaarsuse kasvu.

KULTUURIVÄÄRTUSED

Kultuuripärandi digiteerimine 2018–2023 tegevuskava 2021. aasta tegevuste elluviimine ning uue digiteerimise tegevuskava ettevalmistamine

Tegevuskava eesmärk on teha 2023. aastaks digitaalselt kättesaadavaks kolmandik mäluasutustes talletatavast kultuuripärandist ning uuendada mäluasutuste info hoidmise taristut. 2019. aastal alanud valdkondade ülene dokumentide, trükiste, esemete, filmide ja fotode suuremahuline digiteerimine jätkub 2021. aastal.

Lisaks jätkatakse pärandi pikaajalise digitaalse säilitamise ja kättesaadavaks tegemise taristu arendust. 2021. aastal teeb Kultuuriministerium koostöös Eesti Rahvusraamatukoguga ka digitaalse kultuuripärandi kättesaadavuse infosüsteemi analüüsi. Analüüsi tulemusena selgitatakse välja digitaalse kultuuripärandi kasutajad ning nende vajadused ja ootused. Lisaks luuakse digitaalse kultuuripärandi ühise teenuse prototüüp, mille alusel on võimalik arendada mäluasutuste üleseid uusi teenuseid, täiendada olemasolevat ühist portaali või arendada edasi olemasolevaid lahendusi digitaalse kultuuripärandi kättesaamiseks.

2021. aastal algab kultuuriministri nõuandvas kogus digitaalse kultuuripärandi nõukogus uue „Kultuuripärandi digiteerimine 2024–2030“ tegevuskava ettevalmistus. Luuakse uue tegevuskava kontseptsioon ning sõnastatakse visioon ja eesmärgid. Samuti selgitatakse välja digiteerimisele minevad pärandiliigid ja otsustatakse analüüsi-, arendus- ja taristuprojektide teemad.

Põhja-Eesti ja Lõuna-Eesti pärandihoidlate kavandamine

Muuseumide pärandihoidlad peavad tagama riiklike muuseumikogude pikaajalise säilimise ja parema kättesaadavuse huvilistele. Planeeritav investeering lahendab 23 muuseumikogu (kokku ligi 3 mln museaali) ja Eesti Hoiuraamatukogu kogude hoiustamise probleemid. Samas ei kavandata pärandihoidlaid kui lihtsalt laoteenust pakkuvaid asutusi. Need saavad olema museaalide säilitamiseks vajalike teenustega kompetentsikeskused, kus museaale mitte ainult ei hoita, vaid ka digiteeritakse, restaureeritakse ja konserveeritakse ning kuhu pääsevad oma valdkonna uurijad mugavalt ligi.

Üks pärandihoidla ehitatakse Põhja-Eestisse Rae valda Jüri aleviku lähedale, teine Lõuna-Eestisse Tartusse Raadile (osaliselt külastajatele avatud avahoidla põhimõttel) ning eraldi hoidla tuleb Hiiumaale. 2021. aastal on kavas korraldada arhitektuurikonkursid nii Põhja- kui ka Lõuna-Eesti pärandihoidla hoonele.

Muuseumide tõhustamiskava koostamine

2021. aasta teises pooles valmib tõhustamiskava ja seda on kavas arutada Vabariigi Valitsuses. Kava koostamisel analüüsitakse muuseumide võrgustikku, juhtimise korraldust, tegevuste eesmärgistatust ja praegust rahastust ning tehakse ettepanekud tulemuspõhisema rahastamissüsteemi loomiseks ja muuseumivõrgu ümberkorraldusteks.

Rahvaraamatukogu seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduseelnõu koostamine

Rahvaraamatukogu kui kohaliku omavalitsuse asutuse korralduse alused on reguleeritud 1998. aastal jõustunud rahvaraamatukogu seadusega. Infoühiskond on aga kiiresti arenenud ja elanike infovajadused muutunud. Seepärast ei ole kehtiv seadus enam piisavalt paindlik ega võimalda korraldada rahvaraamatukogude võrku ja elanikele pakutavaid teenuseid. Kehtiv seadus ei kirjelda näiteks rahvaraamatukogude üleriigiliste infotehnoloogiliste arenduste juhtimist ega korraldust. Ühtlasi vajavad täpsustamist rahvaraamatukogude võrgu loomise põhimõtted, riiklikku toetust saavate maakonnaraamatukogude ülesanded ja riikliku rahastamise kord.

Eesti Hoiuraamatukogu ühendamiseks Eesti Rahvusraamatukoguga ja raamatukogude infovara üldkättesaadavaks tegemise infotehnoloogiliste arenduste juhtimise korraldamiseks on vaja Eesti Rahvusraamatukogu seaduses kirjeldada lisanduvad ülesanded. Seaduseelnõu koostamisel püütakse leida uusi lahendusi raamatukoguvõrgu ja teenuste korraldamiseks, et muuta raamatukogud tänapäevasemaks ja lugeja vajadustele sobivaks.

Rahvaraamatukogu ja Eesti Rahvusraamatukogu seaduse muutmise eelnõu on plaani kohaselt koostatud ja läbinud kooskõlastusringi detsembriks.

Laulu- ja tantsupeo kollektiivjuhtide palgatoetuse rakendamise alustamine ning analüüsi koostamine laulu- ja tantsupeoliikumise järjepidevuse tagamisest

Koostöös valdkonnaga töötati välja põhimõtted ja süsteem kollektiivjuhtidele ametipalga kindlustamiseks. Toetusmeede aitab hoida traditsiooni elujõulisena ning motiveerib noori juhendajaid osalema pidude liikumises. 2021. aasta algusest käivitub palgatoetuse meede, mida vahendab Eesti Rahvakultuuri Keskus.

Laulu- ja tantsupidu on 2003. aastast olnud UNESCO maailma suulise ja vaimse pärandi meistriteoste nimekirjas. Kultuuriministerium valmistab koostöös valdkonnaga ette analüüsi ja ettepanekuid laulu- ja tantsupeoliikumise järjepidevuse tagamisest.

SPORT

Strateegiadokumendi „Eesti spordipoliitika põhialused aastani 2030“ elluviimine

Spordipoliitika põhialused kehtivad aastani 2030. Igal aastal vaadatakse üle, kuidas strateegiadokumendiga rakendatud tegevused on kaasa aidanud spordivaldkonnas seatud eesmärkide saavutamisele. 2020. aasta oluliste tegevuste ülevaade esitatakse valitsusele 2021. aasta veebruaris, kultuuriminister peab spordi aastakõne Riigikogus aprillis. 2021. aasta alguses valmiv aruanne keskendub kehalisele aktiivsusele ja regionaalsele tasandile.

Team Estonia toetusmeetme rakendamise analüüsimine ja vajaduse korral ettepanekute väljatöötamine

Team Estonia on Eesti tippporti edendav projekt, millega toetatakse sportlasi ja tagatakse neile vajalikul tasemel ettevalmistus olümpiamängudel ja teistel tiitlivõistlustel medalite võitmiseks. Edu suurvõistlustel hoiab Eesti spordi maailmakaardil, toob Eesti riigile tuntuks ning avaldab positiivset mõju meie elanikkonna sportimisele.

Kultuuriministeerium toetab projekti Eesti Olümpiakomitee (EOK) kaudu alates 2019. aastast. Analüüs tehakse oktoobriks.

Liikumisharrastuse juhtimise tõhustamine

Eesti inimeste tervena elatud eluaastate madal tase on riigi jätkusuutliku toimetuleku seisukohast problemaatiline. Liikumisharrastuse võimaluste paranemine ei ole taganud regulaarselt aktiivsete inimeste arvu suurenemist sellisel määral, mis suudaks mõjutada rahvatervise näitajaid positiivses suunas. Senised liikumisharrastuse arenguks tehtavad tegevused ei suuda sammu pidada rahvatervist negatiivselt mõjutavate teguritega. Seega on vaja praegused tegevused kriitiliselt üle vaadata – hästi toimivaid tegevusi võimendada, ühiskonna muutumise tõttu mittetoimivaid tegevusi ümber disainida, soodustada innovaatilisi algatusi ning tõhustada riigi tasandil horisontaalset koostööd. Kuna riigil on liikumisharrastuse edendamiseks palju eri partnereid, kelle tegevused ei ole omavahel koordineeritud, on vaja riigi strateegiliste eesmärkide saavutamiseks tõhustada ja vajaduse korral ümber kujundada valdkonna strateegilist juhtimist. Eesmärk on luua tingimused, mis võimaldavad senisest tõhusamalt ja süsteemsemalt valdkonda arendada.

2020. aasta esimesel poolaastal koostatakse ja esitatakse Vabariigi Valitsusele tervete eluviiside ja rahvatervise edendamiseks liikumisharrastuse kontseptsiooni.

Regionaalsete tervisespordikeskuste arendamine

Jätkub regionaalsete tervisespordikeskuste arendamine. Taotlusvooru periood on 2019–2022. 2021. aastal jätkatakse seni välja valitud keskuste arendamist, kiidetakse heaks 2020. aastal valminud tööd ja tehakse analüüs, kuidas meetmega pärast 2022. aastat jätkata.

KULTUURILINE MITMEKESISUS

Vähemusrahvuse kultuuriautonomias seaduse analüüs

1993. aastal vastu võetud kultuuriautonomias seadus, mis on suuresti 1925. aasta seaduse koopia, uuendamise vajadus vajaks analüüsimist, sest muutunud on nii ühiskondlik-poliitiline ruum kui ka rahvusvähemuskogukondade suurused ja paiknemine. Üks suurem kitsaskoht on kultuuriomavalitsuse õigusliku staatuse määratlemata jätmine, samuti seaduses sätestatud kultuuriomavalitsuse juhtorgani valimiste korraldus.

2021. aastal viib Kultuuriministeerium läbi vähemusrahvuse kultuuriautonomias seaduse analüüsi.

Eesti ühiskonna integratsiooni monitooring 2020 valmimine

Kultuuriministeeriumi tellimisel teeb Balti Uuringute Instituut koostöös Tallinna ja Tartu ülikooli ning Poliitikauuringute Keskusega PRAXIS 2020. aastal Eesti ühiskonna integratsiooni monitooringu. 2021. aasta esimeses pooles valmib monitooringu lõpparuanne ja tulemusi esitletakse avalikkusele kava kohaselt kevadel. Uuringu teoreetiline kontseptsioon lähtub vajadusest mõista Eestis toimuvaid kohanemis- ja lõimumisprotsesse ning anda sisend riigi kohanemis- ja lõimumispoliitika kavandamise ja rakendamise, muu hulgas õigusaktide eelnõude, programmide ja teavitusematerjalide loomisesse. Lisaks praeguse olukorra analüüsimisele vaatab seekordne EIM tagasi viimasele paarikümnele aastale, mil monitooringuid on tehtud, ning teeb järeldusi pikemaajalistest trendidest.

Soome-ugri rahvaste maailmakongressi toimumisele kaasaaitamine

Üleilmse COVID-19 puhangu tõttu lükati edasi VIII soome-ugri maailmakongress, mille uus toimumisaeg on 16.–18. juunil 2021. Eesti Rahva Muuseumis toimuvale maailmakongressile on oodata 23 hõimurahva esindajaid, sh delegaate ja vaatlajaid nii soome-ugri aladelt kui ka teistest riikidest. Tartus toimuva kongressi teema on „Kultuurimaastikud – meel ja keel“.

Kultuuriministeeriumi juures tegutseb maailmakongressi ettevalmistav tööriühm. Kongressi praktilise ettevalmistamisega tegeleb MTÜ Fenno-Ugria Asutus.

Täiskasvanute eesti keele õppe digipöörde rakendamisele kaasaaitamine

Täiskasvanute eesti keele õpet pakuvad ministeeriumid on kokku leppinud ühise keeleõppekeskkonna loomises. Portaal hakkab koondama erinevate haldusalade pakutavaid keeleõppetegevusi, olles õppijale väravaks keeleõppe alustamisel ja pidevaks toeks eesti keele omandamisel. Koostöös digipöörde juhtrühmaga töötatakse 2021. aastal välja lähteülesanne ja tehakse ärianalüüs.

Rahvuskaslaste tugevamale sidemele loomisele Eestiga ning tagasipöördujate sujuvale kohanemisele kaasa aitamine

Aidatakse kaasa „Sidusa Eesti arengukava 2021–2030“ üleilmse eestluse valdkonna kultuuriga seotud tegevuste elluviimisele. Selleks korraldab Integratsiooni Sihtasutus taotlusvooru väliseesti kultuuriseltsidele ja aitab korraldada suviseid väliseesti noortelaagreid Eestis. Lisaks pakub Integratsiooni Sihtasutus nõustamist ja rahalisi toetusi välismaalt tagasipöörduvatele eestlastele.

Kultuurilise mitmekesisuse toetamine

Eestis elab 194 rahvust. Kultuuriministeerium toetab rahvusvähemuste tegevust ning kultuuri viljelemist, sh koostööd Eesti kultuuriorganisatsioonide ja -asutustega. Selle aasta peamine eesmärk on leida lahendus rahvusvähemuste siinse pärandi säilitamiseks ning teha aktiivsemat koostööd rahvusvähemuste kultuuriseltsidega uussisserändajate kohanemisel.

Euroopa Liidu 2021–2027 uue finantsperioodi lõimumismeetmete väljatöötamine

Kultuuriministeeriumi eestvedamisel kavandatakse Euroopa Sotsiaalfondi prioriteetse suuna „Sotsiaalsem Eesti“ valdkonna „Eesti keel ja lõimumine“ tegevused. Plaanimine toimub koostöös Haridus- ja Teadusministeeriumi, Sotsiaalministeeriumi, Siseministeeriumi ja Justiitsministeeriumiga. Plaanitavate tegevuste eesmärk on soodustada aktiivset kaasamist, et edendada võrdseid võimalusi ja aktiivset osalemist ning parandada tööalast konkurentsivõimet.

Uue meetme raames on kavas tõsta Eesti ühiskonna võimekust kohaneda kultuurilise mitmekesisusega, edendada aktiivset kaasamist ning võrdseid võimalusi, parandada sisserändajate, tagasipöördujate ja teisest rahvustest püsielanike tööalast konkurentsivõimet.

Eesti keele majade laiendamise kontseptsioon

Kultuuriminister esitab 2021. aasta esimeses pooles Vabariigi Valitsusele eesti keele majade laiendamise kontseptsiooni, mis on kavandatud Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammis 2021–2023 ning 100 päeva plaanis. Kontseptsiooni koostaja on Kultuuriministeerium koostöös Integratsiooni Sihtasutusega. Eesti keele majade tegevuse laiendamisega soovitakse suurendada täiskasvanute eesti keele kui teise keele õppe mahtu ja luua eesti keele praktiseerimise võimalusi piirkondades, kus elab rohkem muu ema- või kodukeelega inimesi.